

Begin maar weer van voren af aan....

De H. Bouma van Assen wordt in De Roeper door ds B. A. Bos aangevallen. Dat kan ds Bouma natuurlijk zelf wel opknappen. Maar zijn bestrijder haalt ook mij er weer eens bij.

Het loopt nog steeds over het woord „praesentereen“ n.l., als al of niet geschikten term ter aanduiding van wat in het sacrament gebeurt. De Bouma had dien term gebezigd; ik heb me daarover uitgelaten, op verzoek, in ons blad. En eraan herinnerd, dat het woord „praesentereen“ in bijbel en gereformeerde dogmatiek wel degelijk te handhaven is in den zin van: met gezag aanbieden.

Nu komt ds B. A. Bos de kastanjes voor dr F. L. Bos uit het vuur halen (want die heeft met een merkwaardige redeneering over de sacramenten als bezegeling van inwendige aanwezigheid genade zijn capitulatie voor de vervangingsformule en daarom voor 1905—1942 gedeeld). We hebben in antwoord op dr Hoek daar uitvoerig, nog pas, over geschreven.

Kan nu ds B. A. Bos dat weerleggen? Weet ik niet. Proeft hij het tenminste? Neen; hij vertelt: a) dat hij „de dingen“ losmaakt van wat ondergeteekende daarover schreef. Dat moet hij weten, al lijkt het me natuurlijk niet verstandig. Maar een poosje later verzekert hij, wat na zoo'n distancieringsbeweging wat al te zwaar klinkt, dat hij de ingewikkelde redeneeringen van ondergeteekende, om het woord „praesentereen“ toch te verdedigen, verwérpt.

Wel, wel, Als we de argumenten hooren, zullen we misschien eerbied ervoor krijgen. Voorloopig nog niet.

Het eenige argument is dit: aan dat woord (praesentereen) zit vast een accepteren of niet accepteren. Wat nog al duidelijk is. Er zijn n.l. ook menschen, die den aangeboden of gepraesenteerden Christus verwerpen. Gelijk hij in het Woord (het diploma) komt. En ook gelijk hij in het met een zegel voorziene diploma (de sacramenten) komt. Ds B. A. Bos verwérpt dus dezen keer wat kern der prediking moet zijn, en kern der opvoeding van gedoopten. Hij is al aardig ver van huis, sinds hij zijn nieuwe „belijdenis“ (met de vijf anderen) heeft gepubliceerd.

Maar hij moest toch wat voorzigtiger omgaan met de gereformeerde dogmatiek, als hij tenminste praten wil over al of niet „verwerpen“. Laat hem eens lezen wat Beza schrijft. Den vorigen keer heb ik Beza alleen maar laten spreken over het woord praesentereen. Als ds B. A. Bos hem wil hooren over het begrip, laat hem dan eens lezen wat Beza zegt, in zijn Tract. Theol., vol. III, ed. Eustathius Vignon, 1582, in zijn strijd tegen Harchius, over het begrip „oblatie“ (aanbieding, praesentereen). Het is nog al uitvoerig. Ds B. A. Bos kan er in weiden. Bl. 182—185. Is het hem nog niet genoeg, laat hem dan lezen wat Beza schrijft in zijn Ad Repetitionem Primam F. Claudii de Sanctes de Rebus Eucharisticis, a.w., ook weer vol. III, over de betekenis van het woord oblatie bij Calvin en de Calvinisten; een oblatie van Christus niet door de toetredenden aan God, maar aan degenen, die naderen, hetzij waardiglijk, hetzij onwaardiglijk; een oblatie in het avondmaal, ofschoon alleen de geloovigen Hem ook aannemen. Bl. 50.

We nemen ds Bos niet kwalijk, dat hij geen tijd heeft, de oude dogmatieken te lezen. Maar we nemen het hem wel kwalijk, dat hij deftig spreekt van „verwerpen“, en zoo, en de menschen ophoudt, terwijl hij van de zaken, waar het tenslotte over loopt, niets weet. Met een sneer, dat het zoo „ingewikkeld“ is, en nog wel latijn, komt hij er te goedkoop, en te populair, in den leelijken zin van het woord, af. De dingen die hij toucheert zijn nu eenmaal ingewikkeld. Praat er dan niet over, of, als ge het wel wilt, doe het dan met verstand.

Want wat moeten we nu weer zeggen van dat duizendmaal optredende misverstand (nog pas in een discussie met dr J. Hoek ter sprake gebracht), dat ds B. A. Bos nalaat bij zijn lezers af te snijden bij de lectuur van volgende woorden:

„Ik wees er ds Bouma op, dat de oorspronkelijke Franse tekst — de Latijnsche, waarop hij zich beroept is een vertaling — spreekt van representeren, en dat is heel iets anders dan presenteren. God representeert in het sacrament voor onze uiterlijke zinnen ook wat hij inwendig doet in onze harten. De zichtbare tekenen zijn tegelijk zichtbare zegelen van een (lat.: symbola et sigilla; Frans: signes et seaux visibles) een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des Heiligen Geestes.

Inwendige genade wordt verzegeld, maar niet bij ieder“.

Tot zoover ds B. A. Bos. Let op dat laatste zinnetje. Het is precies „Praeadvies“. Precies Polman. Precies Ridderbos. En precies onzin. Het komt er weer op neer, dat men een volen en een niet-vollen doop heeft. De sacramenten houden bij den een dit, bij den ander dat in, als ds Bos gelijk heeft. Ze functioneeren, spreken, den eenen keer zóó, den anderen keer anders. Volgende maal zal de consequentie moeten zijn, dat dezelfde preek den één wat anders zegt dan den ander. Zie mijn opmerkingen over dr Hoek.

Maar daar wou ik het niet over hebben. Ik wijs op dat zinnetje: de zichtbare tekenen zijn tegelijk zichtbare zegelen van een inwendige en onzienlijke zaak, door middel waarvan God in ons werkt door de kracht des H. Geestes. Ik repeteer niet wat ik over dat „door welke“ opmerkte contra dr Hoek. Noch wat daarna volgde. Ik vraag alleen maar: zien de Roeper-lezers nu heusch, dat dat „door middel waarvan“ slaat niet op die „inwendige zaak“, doch op „die tekenen en zegelen“?

En dan dat verzegelen..... weer wordt het punt-inkwistie omzeild, net als bij dr Hoek. Zie Chamlerus Contr., Genevae, 1643, 1343/4, 1374, b.

Overigens, onthoud dat: inwendige genade wordt volgens ds Bos door het sacrament verzegeld, maar niet bij

ieder. De kinderen weten dus nog niet, wat ze aan hun doop hebben.

En dat is er nu overgebleven van de redevoeringen van ds B. A. Bos. K. S.

„Ware kerk“ en de moeder van H. de Cock

Eén onzer lezers — wel bedankt — zendt mij eenige knipsels uit: H(elenius) de Cock, Bladzijden uit de geschiedenis mijner Moeder; 2e dr., Kampen, 1890. We lezen op bl. 32—35:

„Ook verheugde zij zich, toen in 1886 te Amsterdam het Conflict uitbrak. „Dit is eene kroon op de afscheiding“, zelde zij. Toen zij zich later teleurgesteld zag in de verwachting, dat zij, die zich doleerenden noemden, zich met de afscheiding zouden vereenigen, kon hij zich dit niet verklaren. De vereeniging scheen haar te zeer eene verplichting van Gods wege, dan dat om bijzaken eene andere gereformeerde gemeente naast de bestaande mocht worden opgericht. Dit blijkt uit het woord dat zij schreef in 1888 en dat bestemd was om in de Bazuin geplaatst te worden“).

Hartelijk dank voor die goede wenschen op mijn 85-sten verjaardag in de Bazuin geplaatst. Mocht de Heere mij geven, dat ik kon zeggen, dat mijn laatste dagen nog blijken mochten dragen, dat ik den Heere toebehoor. Het willen is wel bij mij, maar het volbrengen vind ik zoo niet. Maar dit is toch de troost van den Christen, zij worden in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid.

Stonden wij voor groot vijftig jaar voor de afscheiding, nu verwekte de Heere weer eene opwekking om zich van de valsche kerk af te schelden. Nu wensch ik al het volk des Heeren toe, die met mij in het geloof vereenigd zijn: „Gaaf uit op de voetstappen der schapen, en ziet waar de kudde legerd en voegt u daar bij, en laat alle verkeerde overleggingen, die Ruben bezielden, van u geweerd worden. God zegt in Zijn Woord: Die Mij eert zal Ik eeren. De hoogmoed is toch de eerste zonde geweest in het Paradijs en Kalvijn zegt: De Heere geeft met opzet aan Zijn Kerk een klein en verachtelijk begin, opdat Zijne goddelijke kracht des te beter erkend worde als men een voortgang ziet, die men nooit verwacht had“.

O, ik hoop dat de geringheid van de afscheiding u niet terug mag houden, Jexus, onze Zaligmaker, werd

1) De redacteur had in de Bazuin melding gemaakt van haar verjaardag en zijn heilwenschen uitgesproken. Moeder zond mij toen dit schrijven, om als ik het goed oordeelde, dat het geplaatst werd, dit te doen. Ik meende echter, dat het den schijn kon hebben, dat zij begeerde, zoo zij andermaal nog een verjaardag beleven mocht, dat van alle zijden haar gelukwenschen mochten toekomen, en ik wist, dat dit haar bedoeling niet was. Daarom plaats ik het niet, wat zij dan later ook goed vond.

Studie der oudheid in dienst der kerk (VI, slot)

Tot dusver hebben we uitsluitend gesproken over het belang, dat de kerk heeft bij de kennis van de motieven en de themata, die in de Oudheid leefden of zelfs heerschten, en die mita dien in den tijd daarna hebben geleefd en geheerscht, tot op onzen tijd toe.

Wij zullen ze moeten opzoeken in het nest, waar ze zijn uitgebroed, met eigen oogen. Verantwoordelijke studie rust niet bij het napraten van handboeken, die over deze dingen trouwens niet eens reppen, althans niet in schriftuurlijken zin. De handboeken zijn zoo goed als alle in handen van het heidendom of nog erger, in die van het namaak-Christendom, dat de antithese niet stelt, en dus de eigenlijke gegevens niet opteekent, of misteekent. Wij moeten onszelf in deze dingen verdiepen en zelf aan de auteurs vragen stellen. Gedurig hebben wij willen verdedigen de stelling, dat onze toekomstige predikanten evenmin als de theologen de kennis daarvan kunnen ontberen. Dienen niet juist zij het heden te kennen? De geesten van nu te onderscheiden? Die kennis hebben ze dagelijks nodig bij de bescherming van de schapen der kudde.

Ze hebben die tevens nodig bij de studie van den bijbel, van de kerkgeschiedenis, van de z.g.n. Christelijke schrijvers, en wel als zeer voornamen kenmerken van afvallig denken.

Een belangrijk punt is de algemeen vormende waarde van de studie der klassieken doordat men geconfronteerd wordt met een schijnbaar totaal vreemde wereld. En men moet niet zeggen, dat deze klassieke vorming als zodanig dan toch op het Gymnasium haar afsluiting heeft gevonden. Want de Gymnasia en Lycea blijken het belang daarvan hoe langer hoe minder te zien. Hun bijdrage wordt in ieder geval al maar kleiner: groote klassen, overlading met andere vakken, vermindering van het aantal uren, vermindering van de eischen; lezen, al maar lezen, zonder grammatica, zonder reflectie, het staat alles in het teken van den teruggang. En toch is het juist deze klassieke vorming, die zoo'n groot aandeel heeft bij het leeren aanpakken van allerlei problemen, het groepeeren van de gegevens, het afwegen van de argumenten, het komen tot een overzicht, het construeeren en stileeren van het geheel.

Wel dient men in het oog te houden, dat het inzicht

in een beestenstal geboren; daar werd ook geen bakermant in gereedheid gebracht; Zijn Moeder wond Hem in doeken. Onze Zaligmaker verkoos ook geen rijken en grootten van de wereld, maar ziet het Woord des Heeren, dat gij niet zijt vele rijken noch edelen, maar het arme en verachte der wereld heeft God uitverkooren, opdat Hij het rijke zou beschamen. De Heere verkoos ook een rijke Nicodemus onder Zijne discipelen.

Nu heeft de Heere eene kerk op aarde en die is te kennen, daar Zijn Woord zuiver verkondigd wordt; de Sacramenten bediend worden naar de instelling van Christus en de kerkelijke tucht wordt uitgeoefend naar de meening des Geestes.

O, Geliefde Broeders en Zusters, voegt u bij de ware kerk, daar liggen de beloften Gods ook voor u. De poorten der hel zullen Mijne gemeente niet overweldigen. En wat baat het een mensch al gewon hij ook de geheele wereld en hij moet schade lijden aan zijne ziel. Is er in 't begin van de afscheiding veel leed geleden en veel strijd gestreden, tot roem van Gods genade niet boven vermogen. Moest ik al vroeg mijn eersten man missen, en bleef ik met mijn vijf kinderen zitten, de Heere heeft in alles geholpen. Ik heb tijden onder de vervolging mogen beleven, dat ik met blijdschap de berooving der goederen mocht aanzien.

O, geliefde gemeente des Heeren, houd moed, God is zoo getrouw als sterk, Hij laat het werk Zijner handen niet varen, en die vergenoegd en dankbaar leeft is een gelukkig mensch. En dat wordt gevonden als wij onder den Heere en achter den Heere mogen zijn.

Uw Vriendin en Zuster in den Heere Groningen, den 21sten Mei 1888.

F. H. V."

Proceskosten studentencorps

De Zondag bracht de eerste bijdragen. Na de ochtendpreek in Sneek werd me in de consistoriekamer een enveloppe, inhoudende f 5,— overhandigd; en na de avondpreek aldaar door een kerkganger f 10,—.

Voorts kwamen per giro volgende giften in: Mevr. M. H.-W. te A. f 2,50; H. K. te H. f 2,50; J. v. V. te L. f 2,—; A. S. te A.-W. f 2,50; D. W. A. te B. f 10,—; N. N. te B. (bijljet nr. 18) f 4,—; N. N. te B. (bijljet nr. 40) f 5,—; A. M. te A.-C. f 1,—; J. V. te A. f 5,—; Geref. Kerk te Grootegast f 18,70; M. de B. te C. f 2,50; B. v. d. R. te R. f 2,50; Mevr. J. H. W.-S. te Gr. f 25,—; van iemand, die geen initialen in de krant hebben wil (uit Hillegersberg, bijljet nr. 27, en bedankt voor de goede woorden) f 2,50; van B. J. B. te G. f 10,—; van Z. R. te L. f 2,50; van M. J. v. O. te W. f 15,—.

Nu, wat zegt U ervan? We krijgen meer en meer schik in het geval.

En nu weer even rekenen. Eindsbedrag vorige verantwoording: f 190,—. Aanwinst deze week: f 128,20. Stand op heden (Zaterdagmorgen): f 318,20.

Omdat het zoo best gaat, durf ik zonder blikken en blozen verklaaren, dat ik nog altijd bereid ben tot de ontvangst van meer. Op girobijljet aantekenen: proceskosten studentencorps.

Hartelijk dankend: K. Schilder, Giro 127378.

POP. WETENSCH. SCHETSEN

In hetgeen we aandauiden met motieven en themata, den gymnasiast niet gemakkelijk kan worden bijgebracht. Niet slechts omdat hij zijn tijd dringend nodig heeft voor het grondig aanleeren van de talen zelf. Maar vooral omdat, blijkens de ervaring, de oogen voor deze dingen in het algemeen niet al te vroeg opengaan: de resultaten van opstellen hierover stellen teleur. Dat kan hieraan liggen, dat de didactiek van één en ander nog in de kinderschoenen staat. Ik geloof echter, dat men eerder moet denken aan de omstandigheid, dat de leerlingen in het algemeen nog wat te jong zijn; en de tijd voor rustig inwerken ontbreekt.

Maar juist om die reden is het wenschelijk, ja, dringend noodig, dat dan onze studenten, die daarvoor immers rijp dienen te zijn, deze dingen gaan bestudeeren, en dat op college hun hierin leiding wordt gegeven. Niet slechts voor hun algemeene vorming, maar ook rechtstreeks voor hun specia le d o e l: als steun bij de studie van de wijsbegeerte, de kerkgeschiedenis, de dogmatiek, de exegese, de homiletiek (denkt aan de antieke rhetorica!); en straks, voor de practijk van het heden.

Maar zou men hiervoor niet veel gemakkelijker vertalingen kunnen gebruiken? Is het nu niet overdreven om tot voor het propaedeutisch examen toe al maar te blijven aandringen op de studie van de klassieken, post-klassieken en patres en van moeilijke schrijvers als b.v. Ignatius? Zoo licht kan de gedachte rijzen, dat de studenten zich — nemen we — voor 't Grieksch zouden kunnen gaan beperken tot de lectuur van het Grieksche Nieuwe Testament en den Septuagint; ligt het dan niet voor de hand om liever alleen hiervan proeven te behandelen voor het propaedeutisch examen?

Wie deze vraag zoo stelt, en dat zijn er velen, kan daarmee willen zeggen, dat hij met het voorafgaande niet kan meegaan. Hij acht het niet noodig, dat onze studenten zich deze kennis eigen maken. Ik geloof, dat rustige bezinning op deze zienswijze ertoe zal leiden, dat men gaat inzien, dat zij neerkomt op een onderschatten van de historie zelf. En ik zou de vraag willen stellen of het met deze zienswijze wel strookt, dat

er kerk wordt, o wijsbegeer noodig wordt m van zeer

Wie e moeilijke zich voo den Sept het hoof pliceerde bij eerste vluchtig kijkt. Ms dat het ment va woord, c of een a dit woo filosofie Zou dat van wo vaardigh engel) 2 de Griek Nieuwe woorden (verlossi lik een beteeke gebruik' woorden we al de zoo ma

Wij h wat zij - precie Kittel te En ve zoo gew juist he goede v geliën, ; standigt zijn gerr bijkken i denten, nl. Luca heid", g de tekst wogen. tekst en ding zul van hoe voor te Maar 200 „ve Grieksch paalde i naar m Attische finitieve verdwen lijkheden Zij maa lijker, i juist da maken. tament wannee de ta w o n e

Ik zo duidelij om vert heeft ge beker b door al Wij b op hetz gebiede Naarma tegelijk men he hebben de luis om lang nuancee vangen. fijnste Maar menscheeuwen door b Grieksc aan he hart in gegoten klaagd, vervaar wijsbeg voor de gebald

ik geen baker-
ler wond Hem
ik geen rijken
et Woord des
edelen, maar
God uitverko-
De Heere ver-
discipelen.
le en die is te
ligd wordt; de
instelling van
geoeft naar

u bij de ware
or u. De poor-
eweldigen. En
ook de gehele
ine ziel. Is er
geleden en veel
ade niet boven
n man missen,
De Heere heeft
vervolg mo-
berooft der

moed, God is
Zijner handen
ar leeft is een
als wij onder
ijn.

F. H. V."

corps

fa de ochtend-
kamer een er-
na de avond.

in: Mevr. M.
V. te L. f 2,—;
—; N. N. te B.
nr. 40) f 5,—;
Jeref. Kerk te
B. v. d. R. te
—; van Iemand.
(uit Hillegers-
bele woorden)
t. te L. f 2,50;

en meer schik

vorige verant-
f 128,20. Stand

er blikken en
en tot de ont-
; proceskosten

278.

SCHETSSEN

en themata,
worden bijge-
dringend nood-
de t a l e n
ervaring, de
en niet al te
ellen hierover
dat de didac-
thoenen staat.
enken aan de
algemeen nog
inwerken ont-

nschelijk, ja,
en, die daar-
gen gaan be-
leiding wordt
ene vorming,
un speci-
an de wijsbe-
et, de exegese,
etorical); en

kelijker ver-
et overdreven
toe al maar
le klassieken,
ke schrijvers
achte rijzen,
or 't Grieksch
lectuur van
i Septuagint;
r alleen hier-
ropaedeutisch

er velen, kan
voorafgaande
dig, dat onze
ik geloof, dat
de zal leiden,
p een onder-
de vraag wil-
strookt, dat

er kerkgeschiedenis en dogmageschiedenis gegeven
wordt, om niet te spreken van de geschiedenis der
wijsbegeerte. En ook, of het dan eigenlijk wel zoo
noodig is, dat onze bibliotheek gaandeweg verrijkt
wordt met allerlei dure, historische bronnen — waar-
van zeer vele óók nog in het Latijn zijn geschreven!

Wie evenwel bedoelt te vragen, of men voor de
moeilijker schrijvers vertalingen kan gebruiken, en
zich voorts kan specialiseren op het Grieksch van
den Septuagint en het Nieuwe Testament, ziet over
het hoofd, dat de taal van deze werken veel gecomp-
liceerder is dan hij zich voorstelt. Natuurlijk is dat
bij eersten oogopslag niet zoo, wanneer men zoo eens
vluchtig den Septuagint of het Nieuwe Testament in-
kijkt. Maar het moet toch wel tot nadenken stemmen,
dat het beroemde woordenboek op het Nieuwe Testa-
ment van Kittel voor de exegese van elk belangrijk
woord, of het nu een begrip of een actie of een zaak
of een ambt of wat ook aanduidt, de geschiedenis van
dit woord nagaat o.a. in de Oudheid, de Griekse
filosofie, het Hellenisme, de Joodsche filosofie.
Zou dat overbodig werk zijn? Of zijn de beteekenissen
van woorden als dikaiosunē (gerechtigheid, recht-
vaardigheid); keruttin (verkondigen); angelos (bode,
engel) zonder meer duidelijk, ofschoon ze alle door
de Grieken zijn gebruikt, vóórdat de auteurs van het
Nieuwe Testament er beslag op legden? Neem eens
woorden als charis (genade); pistis (geloof); sōtērion
(verlossing); hagiasmos (heiliging), die oorspronke-
lijk een anderen zin hadden. Zou die oorspronkelijke
beteekenis volstrekt zijn opgegeven bij het nieuwe
gebruik? Maar waarom bezigde men dan juist deze
woorden? Hier liggen toch zeker vragen? Of hebben
we al deze begrippen, deze werkelijkheden der Schrift,
zoo maar in ons mandje?

Wij hebben er toch wel groot belang bij te weten,
wat zij — ik deed een volkomen willekeurige greep —
precies beteekenen? Wij moeten een schrijver als
Kittel toch op zijn minst kunnen narekenen?

En verder is de taal van het Nieuwe Testament niet
zoo geweldig eenvoudig, al lijkt dat zoo. Integendeel,
juist het feit, dat zij zoo eenvoudig lijkt, staat het
goede vertalen in den weg. Dat zij, vooral in de evan-
gelien, zoo eenvoudig lijkt, hangt samen met de om-
standigheid, dat wij van jongs af aan ermee vertrouwd
zijn geraakt. Hoe weinig men zich dit bewust is, moge
blijken uit een vertaling op college door één der stu-
denten, klakkeloos overgenomen van de Staten Vert.
nl. Lucas 21 : 19: „Bezit uwe zielen in uwe lijdzaam-
heid“, gewoonweg gedachteloos opgeleefd, zonder dat
de tekst nauwkeurig bekeken was en zorgvuldig over-
wogen. Terwijl er toch heel klaar en duidelijk in mijn
tekst en in den zijnen te lezen staat: „In uwe volhar-
ding zult gijlijden net leven verwerven“. Men ziet wel,
van hoeveel belang het is om de studenten óók lectuur
voor te leggen, die hun vreemd is!

Maar anderzijds lijkt zij zoo eenvoudig, omdat zij
zoo „vereenvoudigd“ is door de geschiedenis van het
Grieksch. De grammatica van de koinē verloor be-
paalde wijzen en tijden. De syntaxis had een neiging
naar meer eenvoudigheid. De schoone perioden, door
Attische klassiek geconstrueerd met participia en in-
finitieven, gebruikt als zelfstandige naamwoorden,
verdwenen. Maar met deze vermindering van moge-
lijkheden dient de lezer degelijk rekening te houden.
Zij maakt de lectuur eerder moeilijker dan gemakke-
lijker, omdat bepaalde zegswijzen of uitdrukkingen
juist daardoor vaak meer dan één vertaling mogelijk
maken. Men kan het Grieksch van het Nieuwe Tes-
tament pas dan met betrouwbaar resultaat bestudeeren
wanneer men vertrouwd is geraakt met de taal-
verschijnselen van het gewone Grieksch.

Ik zou één en ander met een voorbeeld willen ver-
duidelijken, een beeld, mede in verband met den roep
om vertalingen, waarvan overigens Vondel zoo schoon
heeft gezegd, dat daarbij de inhoud van een grooteren
beker in een kleineren wordt overgeschonken, waar-
door altijd kostelijk vocht over den rand wegliep.

Wij beleven tegenwoordig het wonder van contact,
op hetzelfde oogenblik als het wordt gelegd, met verre
gebieden, menschen en volkeren: het radiotoestel.
Naarmate het zendstation zuiverder overbrengt en
tegelijk het ontvangsttoestel gevoeliger opneemt, kan
men het geluid meer adequaat beluisteren. Technici
hebben aan beide toestellen hun krachten gewijd, en
de luisterraas hebben kosten noch moeite gespaard
om langzamerhand op bijna volmaakte wijze alle fijne
nuanceeringen van klank en toon en timbre op te
vangen. Wie het zich kan veroorloven, kan zich het
fijnste toestel aanschaffen.

Maar ik ken veel grooter wonder. Het contact met
menschen en volkeren uit verre gebieden eeuwen en
eeuwen nadat zij gestorven zijn. Heel hun geschiedenis
door hebben zij aan een zendstation gewerkt, de
Griekse taal, een kunstwerk als geen ander. Daar-
aan hebben zij al hun krachten besteed om er hun
hart in uit te storten: Homerus heeft daarin zijn epos
gegoot, Sappho haar hunkerend verlangen uitge-
klaagd, Aeschylus en Sophocles het drama in al zijn
vervaardighe grootheid opgebouwd, Plato zijn subtiële
wijsbegeerte gedicht, Demosthenes den trom geroerd
voor de vrijheid van zijn vaderstad, Euripides de vuist
gebaldd tegen den hemel. Dit instrument heeft een

DIE VAN HET LAATSTE UUR....

Toen sprak Hij: „Gaaf ook gij in
mijn wijngaard.“

Wij stonden lang verveeld. Toen kwam Hij stil ons
[dringen.

Wij weten eigenlijk niet waarom wij medegingen.

De gaarde geurde als een zegen door de landen,
De vruchten braken los en vloeiden door de handen.

Wij zagen hoe de lieden ons grinnachtig tegenloechen
Bij 't zweeten aan de pers die wrikte in zijn voegen.

Hij wees ons stil een plaats temidden van de rangen.
De zonnebol hing rood naar d'avond te verlangen.

Wij zijn tezamen plug en fiks aan 't werk getogen.
De spotters zweegen bij het speuren van Zijn oogen.

Wij gaven wat Hij vroeg: een laat uur van ons leven.
Glimlachend heeft Hij ons het volle loon gegeven.

ANNE VAN RANDWIJK.

wonderbaarlijke combinatie van lenigheid en kracht,
van gratie en duidelijkheid, van afwisseling en regel-
maat. De technici hebben gebruik gemaakt van de
meest verfijnde mogelijkheden: allerlei zinsconstruc-
ties en uitdrukkingwijzen, partikels en naamvallen;
wat een zuiver uitgebalanceerd instrumentarium is
gelegen in de werkwoordsvormen, de wijzen en de
tijden.

En nu heeft het God den Heere behaagd, uitgerekend
dit kostbare instrument te willen gebruiken voor het
„uitzenden“ van Zijn Evangelie. Hij heeft het in dit
geval door Zijn Geest willen bedienen, toen en nu.
De Heilige Geest gaat voort in de geschiedenis door
middel van dit medium contact te leggen met de Kerk.
Tot op heden toe beluisteren wij in de geschriften
van reeds lang geleden gestorven auteurs van het
Griekse Nieuwe Testament de Stem, ja, het Woord
van den Heere, onzen God, sprekende tot ons op dit
eigen oogenblik.

Zullen wij nu, die Hem hooren, niet alles doen om
Zijn stem zoo adequaat mogelijk op te vangen? Wij
kunnen in dit geval niet toe met het neertellen van
een groot bedrag om ons een in den hoogsten graad
geperfectioneerd apparaat aan te schaffen. Het is bij
deze ontvangst zoo gesteld, dat ieder, zoo mogelijk
onder deskundige leiding, zelf zijn toestel moet bou-
wen en het zelf zoo scherp mogelijk moet afstellen
op de vereischte golfte. Hij moet zelf met de be-
diening ten volle vertrouwd zijn geraakt. De geheele
apparatuur waarover de zenders hebben beschikt,
moet ook de ontvanger tot zijn beschikking hebben.
Wie luisteren wil, nauwkeurig en omzichtig, gaat dan
ook niet over tot bezuiniging in deze dingen, en nog
veel minder tot devaluatie.

Inplaats van toe te geven aan de gemakzucht der
wereld, die daardoor de levensgemeenschap der Kerk
met de Oudheid langzaam maar zeker wil afsnijden
om dan daarna juist de elkende van dien tijd, waaruit
de Heiland ons heeft verlost, opnieuw over ons en
onze kinderen te brengen, moeten wij dankbaar de
mogelijkheden, die God ons laat, met al onze krachten
benutten en uitbuiten, om onze al kleiner wordende
gemeenschap te wapenen tegen Satanische profetie en
te voeden met het Woord des levens, dat in de wereld
van de Oudheid gesproken heeft en nog spreekt.

D. J. B.

Boekbespreking

Calvin's Commentaries — Calvin's
Sermons.

a) Commentary on The Book of
Psalms (transl. by Rev. James An-
derson), vol. I;

b) idem, vol. II;

c) idem, vol. III;

d) idem, vol. IV;

e) idem, vol. V.

f) Commentaries on the Epistle to the
Hebrews, transl. by the Rev. John
Owen.

g) Calvin's Sermons: A Selection of
the most celebrated Sermons of John
Calvin, oorspronkelijk uitgegeven te
New York, 1830.

Thans alle uitgegeven door Wm B.
Eerdmans Publishing Company, Grand
Rapids, Mich. U.S.A., 1949—1950.

Reeds eerder hebben we in ons blad uitvoerig ge-
schreven over de nieuwe reeks van Calvin-kommen-
taren, die in het engelsch thans bezig is te verschijnen
bij Eerdmans' Uitgeversmaatschappij te Grand Rapids,
Mich. U.S.A. Thans ontvingen we bovenvermelde de-
len uit deze commentarenreeks, plus een bundel pree-
ken (over 1 Tim. 3 : 16; 2 Tim. 1 : 8—9; 2 Tim. 1 : 9,
10; 2 Tim. 2 : 16—18; Tit. 1 : 15,16; 2 Tim. 2 : 19;

1 Tim. 2 : 3—5; 1 Tim. 3 : 14—15; 2 Tim. 3 : 16—17;
2 Tim. 2 : 20—21; Titus 1 : 7—9; Titus 1 : 10—12;
1 Tim. 2 : 8; 1 Tim. 2 : 5—6).

Wat den preekbundel betreft, die is een herdruk
van de eenige collectie, die tot nu toe in Amerika
verschenen was. Op twee plaatsen vergeleek ik deze
vertaling met Calvijn's uitgaaf uit het Corpus; de ver-
taling was hier en daar nog al vrij; een enkele maal
wat onnauwkeurig (b.v. in den aanhef van de preek
over 1 Tim. 2 : 3—5) maar voor het overige toch wel
den zin getrouw. In de eerste alinea van deze preek
is b.v. „magnifier“ niet begrepen door den vertaler.
Intusschen, Eerdmans kon kwalijk anders doen dan
herdrukken wat eenmaal bestond. En — de vlekjes
betreffen geen hoofdzaken, al zal het redebeleid wel
eens vaker gestoord zijn.

Betekenisvoller overigens dan deze kleine collectie
uit Calvijn's ettelijke preeken (bijbellesingen) lijken me
de k o m m e n t a r e n. Op de Psalmen (41, 63)
nam ik een steekproef; die viel goed uit; behoudens
een kleine oneffenheid b.v. (inzake synecdoche) op
ps. 63 : 12. Wat me in deze amerikaansche uitgave,
die herdruk is van oude vertalingen (uit Engeland),
zoo bekoort, in zulk een mate, dat ik ook zelf naast
de uitgaaf van het Corpus, toch deze reeks op prijs
stel voor eigen gebruik, is, dat er ettelijke noten aan
toegevoegd zijn, waaronder zeer waardevolle. Men be-
hoefde de namen van de vertalers slechts te lezen, om
te begrijpen, dat we ons ook voor die noten interes-
seeren; ze laten zich steeds van den tekst onderschei-
den.

De uitgever heeft blijkbaar met groote liefde dit
werk ter perse gelegd. We krijgen fijne reproducties
van vroegere titelpagina's; complete herdrukken van
oude voorrede's; en verder weer dat schitterende pa-
pier en dien rustigen druk. De Psalmen zijn bewerkt
naar een fransche vertaling, zelve weer, volgens eigen
aankondiging, „si fidelement conferee sur le latin,
qu'on la peut iuger estre nouvelle“. Wordt de engel-
sche vertaling van den tekst der Psalmen afgedrukt,
de vergelijking met de fransche ontbreekt niet.

Op de Psalmen zijn uitvoerige registers aangebracht;
onderwerpen, hebreuwsche woorden, die behandeld
zijn, aangehaalde bijbelplaatsen, en allegaties van de
Psalmen in het Nieuwe Testament. Alles waardevol.
Hebreeën is ook uitstekend bewerkt; index van griek-
sche en hebreuwsche woorden, zaakregister, en tekst-
register. Zoowel een nieuwe vertaling van den brief
aan de Hebreeën is opgenomen als een metrische van
de Psalmen. Die op Hebr. is naar Calvijn's versie. Die
van de Psalmen dito. Een waagstuk bij den metrischen
vorm. Op Hebreeën waardevolle excursies aan het
slot; een mooie toefgiffen boven de vaak uitvoerige en
belangrijke noten aan den voet der pagina's van den
tekst. Kortom: een uitgaaf, die ieder Calvijnkenner
zal verblijden, ook al heeft hij het Corpus bij de hand.
Hartelijk aanbevolen.

K. S.

K. Schilder, Heaven — what is it?
Wm. B. Eerdmans Publishing Com-
pany, Grand Rapids, Mich. U.S.A.,
1950.

Bovenstaande uitgaaf is aangediend als een ver-
taling en meteen een verkorting van mijn boek „Wat
is de Hemel?“ „Translated and Condensed“ bij Marian
M. Schoolland. De volgorde van de woorden „trans-
lated“ en „condensed“ zou op een college logica voor
minstens drie kwartier stof van interessante beschou-
wingen kunnen leveren. In elk geval lijkt mij eenig-
zins juist de bewering, dat het boek eerst sterk is
ingekort, en dat toen de tekst van wat de vertaalter
voor de Amerikaansche lezers heeft willen over-
houden, vertaald is. Zoodat de uitgaaf mij alweer met
diep ontzag vervuld heeft voor ons Nederlandsche
volk van gereformeerden huize, dat een boek als het
oorspronkelijke, dat hier en daar enkele nog al zware
passages bevatte (ik herzeg; hier en daar) toch
mogelijk maakte voor wat de uitgaaf betreft; een
nieuwe druk is al lang voorgenomen, maar wacht tot
ik wat meer tijd heb. En totdat de tweede druk van
Christus' Lijden gereed is in nieuwe bewerking.
Overigens zal, zoodra een nieuwe oorlog gekomen zal
zijn, het uitgeven van werken als het onderhavige in
den nederlandschen vorm, wel tot de zwaarigheden gaan
behooren; de wereld vliegt achteruit. En Nederland
ook. Ons vrijgemaakte volk, niet-vrijgemaakte boek-
handelaren getuigen het zelf, levert procentgewijs
nog het grootste aandeel in het mogelijk maken van
eenigszins zware theologische literatuur van gerefor-
meerde overtuiging.

Maar keeren we naar Amerika terug. Het hierboven
aangekondigde werk (118 bl., ruim gedrukt, tegenover
350 van de nederlandsche uitgave) is, dat begrijpt
men nu wel, een typisch amerikaansche uitgaaf ge-
worden. Den schrijver zal men bezwaarlijk herkennen
in de korte, afgebeten zinnetjes van de excerptie-
vertaalter. Maar bepaalde gedachten vindt men er
wel in terug. Alles evenwel wat een beetje zwaar leek,
of fundeert, is met amerikaansche élégance weggela-
ten. Zoodat het geheel een werkje van Miss Schoolland
geworden is, naar aanleiding van een boek van K. S.
Diens naam staat op het titelblad; maar ook dat is
een acte van élégance, die men kwalijk verder ontie-
den kan.

K. S.